

Tiedekunta — Fakultet

Matemaattis-luonnontieteellinen

Laitos — Institution

Ekologian ja systematiikan laitos,
populaatiobiologian osasto

Tekijä — Författare

Tapio Juutilainen

Työn nimi — Arbetets titel

Alueellisten erojen, poikasmäärän ja pesinnän ajankohdan vaikutus viirupöllön pesäpoikasajan ravintoon.

Oppiaine — Läroämne

Morfologis-ekologinen eläintiede

Työn laji — Arbetets art

Pro gradu -tutkielma

Aika — Datum

Tammikuu 1998

Sivumäärä — Sidoantal

25+2 liitettä

Tiivistelmä — Referat

Tutkin viirupöllön *Strix uralensis* pesäpoikasilleen tuomaa ravintoa pesän pehmikemateriaalista seulottujen saaliseläinten jäänteiden perusteella. Tutkimusmateriaali oli peräisin 38:sta pöntöstä Päijät-Hämeen alueelta keväältä 1986. Vuosi oli hyvä pöllöille, johtuen edellisen vuoden myyrähuipusta ja myyriä, lähinnä peltomyyriä oli vielä keväällä runsaasti, ennen alkukesän romahdusta. Vertailemalla luita museonäytteisiin ja kirjallisuuden avulla tutkituista pesistä löytyi vähintään 4419 yksilön suuruinen saalis. Näille lajeille laskettiin keskipainot, jolloin saatiin selville pesälle tuodun ravinnon minimimäärä. Yhdistettynä muihin pesiltä saatuihin tietoihin, mm. poikasten lukumäärään, muninnan alkamisajankohtaan ja emon kuntoon, voidaan tutkia näiden suhdetta ravinnon määrään.

Saalislajit ja niiden suhteelliset osuudet olivat hyvin samankaltaisia kuin muissakin vastaavissa tutkimuksissa. Huomion arvoista on, että pesistä löytyi 8 liito-oravaa, kun saman alueen pesistä 1990-luvun puolivälissä ei löytynyt yhtään liito-oravaa.

Aikaisemmista tutkimuksista on selvillä pitkäikäisten, vain kerran vuodessa lisääntyvien lintujen taipumus munia sitä aikaisemmin ja tuottaa sitä enemmän poikasia, mitä paremmassa kunnossa naaras on. Tässä tutkimuksessa lasketut saalisyksilöt osoittivat aikaisemmin munituissa pesissä olleen enemmän ravintoa kuin myöhemmin munituissa pesissä. Näissä aikaisissa pesissä oli suuremmat poikuekoot kuin myöhemmissä. Koska myöhemmin munituissa pesissä oli vähemmän poikasia, niin saaliin määrä poikasta kohti ei ollutkaan riippuvainen munimisajankohdasta, vaan poikaset saivat sisarusmäärästään huolimatta keskimäärin yhtä paljon ravintoa kukin. Samoin oli myös niissä pesissä, joissa oli tuhoutuneita tai jostain muusta syystä kuoriutumattomia munia. Viirupöllöt näyttävät pystyvän sopeuttamaan pesintänsä aloittamisen ja munimansa munamäärän reviiiriltään löytyvään saalismäärään. Aikaisissa pesissä oli suhteellisesti enemmän *Microtus* ja *Clethrionomys* myyriä kuin myöhäisemmissä pesissä. Muussa saaliissa ei ollut merkittäviä eroja. Tämä tukee teoriaa näiden myyrien olevan ratkaisevia muninnan aloittamisen kannalta.

Tutkimusalue on jakautunut kolmeen ala-alueeseen, joista paras tuotti eniten poikasia ja suurempia poikueita kuin muut. Tällä alueella (Heinola) on enemmän heinikkovaltaista aluetta kuin kahdella muulla alueella. ja selvästi paremmat edellytykset suuremmille peltomyyräkannoille. Heinolan alueella olikin ravinnosta myyriä (mukaanlukien vesimyyrä) 88 %, kun toisilla alueilla se oli 72 % ja 74 %.

Naaraan kuntoa osoittaa kuntoindeksi, joka lasketaan punnitushetken painon ja naaraan oletetun peruspainon (koko) suhteesta. Tämä indeksi korreloi selvästi pesällä tuodun ravinnon määrän kanssa ja voidaan olettaa sen kertovan myös reviiirin laadusta.

Avainsanat — Nyckelord

Viirupöllö, pöllön poikasten ravinto, reviiirin laatu, pesyekoko, pesinnän ajankohta.

Säilytyspaikka — Förvaringställe

Populaatiobiologian osaston kirjasto

Muita tietoja — Övriga uppgifter